

XI. Palotoimi

Palolautakunnan kertomus vakinaisen palokunnan toiminnasta v. 1941 oli seuraavan sisältöinen:

Palolautakunnan jäsenet ja toiminta. Palolautakuntaan, joka maistraatin alaisena valvoo palotoimintaa, kuuluivat v. 1941 seuraavat henkilöt: puheenjohtajana filosofiantohtori B. R. Nybergh, varapuheenjohtajana teknologiantohtori Y. J. Talvitie ja jäsenenä autonkuljettaja J. O. Kivistö, nuohoojamestari S. K. Lindström ja ylijunailija A. M. Österlund sekä itse-oikeutettuna jäsenenä rakennustarkastaja A. V. Toivonen. Varajäsenenä olivat nuohooja P. Lehikoinen, joka toimi kesäkuusta alkaen Kivistön sijaisena lautakunnassa, ja insinööri E. A. Lucander sekä itseoikeutettuna varajäsenenä apulaisrakennustarkastaja I. Ahonen. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli varatuomari O. E. Tulenheimo ja sihteerinä toimi vuoden alusta heinäkuun alkuun kaupunginhallituksen notaari, varatuomari E. K. Uski ja siitä vuoden loppuun kanslias sihteeri G. V. Brotherus.

Palolautakunta kokoontui kertomusvuonna 15 kertaa ja käsitteli 97 varsinaista asiaa, jotka antoivat aiheita lausuntoihin tai esityksien tekemiseen. Pöytäkirjaan merkittiin 124 tiedonantoa. Erinäisille kaupungin viranomaisille ja yksityisille annettiin sitä paitsi palopäällikön toimesta 542 kirjallista lausuntoa, esitystä tai todistusta. Asemakaavaa koskevia lausuntoja palopäällikkö antoi 41 ja tarkasti 106 rakennuspiirustusta.

Vakinainen palokunta. *Viranhaltijat.* Kertomusvuoden aikana erosi palokunnan palveluksesta 13 sääntöpalkkaista viranhaltijaa ja vanhempi palokorpraali U. Kare siirtyi eläkkeelle elokuun 1 p:nä. Vakinaiseen palvelukseen otettiin 8 sääntöpalkkaista viranhaltijaa. Insinööri T. S. Sundquistin jouduttua sotapalvelukseen toukokuun 15 p:stä alkaen hoiti palotarkastajan tehtäviä palomestari C.-W. Åström. Vakinaisista viranhaltijoista oli lisäksi vuoden aikana 8 asepalveluksessa ja heidän tilalleen oli mahdollonta saada pätevää työvoimaa, vaan oli tyydyttävä 15—17-vuotiaisiin nuorukaisiin.

Terveysdentila. Palokersantti A. Huttunen kuoli heinäkuun 29 p:nä pitkän aikaa sairastettuaan ja palokersantti K. O. Fabrin lokakuun 5 p:nä äkilliseen sydänkohtaukseen. Muuten terveydentila palokunnan miehistön keskuudessa oli kertomusvuoden aikana tyydyttävä; 59 miestä sairasti yhteensä 935 päivää.

Kalusto. Palokunnan kalustossa tapahtui vuoden aikana erinäisiä muutoksia. Uusi letkuauto siihen asennettuine palopumppuineen ja pioneeri-auton alusta siihen myöhemmin rakennettavaa korirakennetta varten hankittiin, samoin uusi Packard-merkkinen sairaankuljetusauto. Yksi letkuauto loppuunkäytettynä poistettiin kalustosta. Kahdeksan moottoriraukkua myytiin puolustuslaitokselle ja kaksi luovutettiin Kotijoukkojen esikunnan käyttöön. Palokunnan letkuvarasto käsitti yhteensä 36,685 m letkua.

Palokunnan miesvahvuus ja moottoriajoneuvojen luku oli seuraava:

Paloasema	Henkilökunta				Moottoriajoneuvot							Moottoriruiskuja	
	Pääallystöä	Alipalkkijöitä	Miehistöä	Kalkkiaän	Paloautoja	Vesivahviköjen suojehantöjä	Henkilöautoja	Sairaan-kuljetusautoja	Korjatusautoja	Linja-autoja	Kuorma-autoja		Kalustoautoja
Pääpaloasema	4	10	78	92	13	—	5	4	1	3	—	26	13
Kallio	1	4	44	49	8	—	1	1	—	1	—	11	1
Käpylä	—	1	9	10	2	—	—	—	—	—	—	2	1
Pasila	—	—	6	6	1	1	—	—	—	—	—	2	—
Sörnäisten niemi	—	—	6	6	1	—	—	—	—	—	1	2	—
Yhteensä	5	15	¹⁾ 143	163	25	1	6	5	1	4	1	43	15

Palokunnalla oli yksi vaahtosammutusauto, joka oli varustettu 1,000 min./litr. pumpulla, kolme letkuautoa, kaksi konetikapuuautoa, kaksi savusukellus- ja valaistusautoa ja kuusitoista ruiskuautoa, joista viimeksi mainituista kolme oli varustettu 500, yksi 800, neljä 1,000, kaksi 1,500 ja yksi 1,700 min./litr. pumpulla, viisi 2,000 min./litr. pumpulla sekä yksi 2,500 min./litr. pumpulla. Moottoriruiskuista, joita oli 15, oli yksi 250, yksi 400, kolme 600 ja kolme 700, neljä 800, yksi 1,400, yksi 1,900 ja yksi 2,000 min./litr. tehoista.

Paloilmoitus. Palolennätinkeskuksia oli pääpaloasemalla sekä Kallion, Käpylän, Pasilan ja Sörnäisten niemen paloasemilla.

Käytännössä oli palokelloja kaikkiaan 255. Lennätinverkkoon kytkettyjä yksityisiä palokelloja oli kaikkiaan 26 paikassa. Automaattihälyttäjiä oli kahdeksassa paikassa. Palohälytyspuhelin oli kytkettynä puhelinkeskukseen erikoisnumerolla 500, johtoja oli kolme. Paloasemien välisiä tiedoituksia varten oli asemien välillä suoraan kulkeva puhelinjohto.

Palopostit ja muut vedenottopaikat. Vesijohdon paloposteja tuli lisää 38, kaikkiaan niitä oli 1,679. Yksityisiä, vesijohtolaitoksen hoidossa olevia paloposteja oli 35. Palokaivoja oli 6.

Palotarkastukset. Kaikkien kaupungin alueella olevien kiinteistöjen yleisen palotarkastuksen suoritti palokunnan palotarkastaja. Paitsi näitä tarkastuksia piiripalomestari suorittivat 438 tarkastusta tulen- ja henkilöturvallisuuteen nähden vaarallisissa laitoksissa kukin omassa piirissään. Näistä tarkastuksista apulaispalopäällikkö L. A. Karto suoritti 91, palotarkastaja T. S. Sundquist 33, palomestari C.-W. Åström 202 ja palomestari A. A. R. Harne 112. Tämän ohella palopäällikkö toimitti tarkastuksia yleisissä kokoussaleissa, teattereissa, bensiininsäilytyspaikoissa, filmivarastoissa, suurehkoissa autovajoissa y.m. tulenaroissa paikoissa.

Turvavartio teattereissa. Teattereissa y.m.s. huoneistoissa oltiin vartiassa näytäntöjen aikana seuraavasti: Kansallisteatterissa 2—3 miestä 260 kertaa, Kansanteatterissa 1—2 miestä 218 kertaa, Ruotsalaisessa teatterissa 2 miestä 304 kertaa, Koiton näyttämöllä 1 mies 192 kertaa, Suomalaisessa oopperassa 2—3 miestä 113 kertaa, Arbetets vännen nimisen yhdistyksen huoneistossa 1 mies 6 kertaa, Hämäläisten talossa 1 mies 1 kerran, Uudessa teatterissa Konservatorion salissa 1 mies 12 kertaa ja Balderin juhlahuo-

¹⁾ Näistä 18 16—17 vuotiaita nuorukaisia viransijaisina.

neistossa 1 mies 99 kertaa. Kahdessa viimeksi mainitussa paikassa suoritti vartiointin vapaaehtoinen palokunta.

Nuohoustoimi. Kaupunki oli nuohoustöiden suorittamista varten jaettu 14 nuohouspiiriin.

Nokivalkeiden lukumäärä v. 1930—41 oli seuraava:

1930	41	1934	19	1938	17
1931	31	1935	16	1939	16
1932	28	1936	29	1940	45
1933	20	1937	18	1941	31

Tulipalot. Palokunta hälytettiin vuoden aikana 620 kertaa, niistä 393 kertaa todellisen tulipalon tai tulipalonvaaran johdosta, 31 kertaa nokivalkean tähden, 27 kertaa käryn tai savun takia, 8 kertaa happikoje- tai pulmoottoriavustuksen antamista varten, 24 kertaa erehdyksestä, 6 kertaa yksityisen hoidossa olevassa palolennätinverkostossa esiintyneen vian takia, 88 kertaa ilkivaltaisuudesta, edellisenä vuonna 12 kertaa, 11 kertaa veden pumppuamista varten ja 32 kertaa muista syistä. Edelliseen vuoteen verraten hälytysten lukumäärä suureni 102:lla ja tulipalojen lukumäärä 91:llä.

Tulipaloja oli Helsingissä tammikuussa 53, helmikuussa 25, maaliskuussa 27, huhtikuussa 31, toukokuussa 29, kesäkuussa 45, heinäkuussa 48, elokuussa 28, syyskuussa 22, lokakuussa 26, marraskuussa 23 ja joulukuussa 34.

Ensimmäinen tieto tulen irtipääsystä saatiin 279 tapauksessa puhelimitse, 100 tapauksessa palolennättimellä ja 12 tapauksessa suullisen sanantuojan kautta. 200 tulipaloa sattui päivällä klo 6—18 ja 191 tulipaloa yöllä klo 18—6 välisenä aikana.

Tulipalojen jakautuminen tulen irtipääsypaikan mukaan näkyy seuraavasta yhdistelmästä:

	Kivi- raken- nuksia	Puu- raken- nuksia	Yh- teensä		Kivi- raken- nuksia	Puu- raken- nuksia	Yh- teensä
Asuinrakennuksia	2	7	9	Verstashuoneita	4	2	6
Asuinhuoneita	35	23	58	Toimistohuoneita ...	1	—	1
Keittiöitä	7	1	8	Venevajoja	—	1	1
Kylpyhuoneita	3	—	3	Saunoja	2	1	3
Eteisiä	5	2	7	Rakenteilla olevia ta- loja	19	—	19
Vaatekomeroita	1	—	1	Kellareita.....	11	11	22
Elokuvateattereita	1	—	1	Lihapalvaamoita ...	1	—	1
Kirjastohuoneita	2	—	2	Ullakoita	16	3	19
Ravintoloita	2	—	2	Pesutupia.....	2	—	2
Myllyrakennuksia	1	—	1	Hissimootoreita	2	—	2
Konttorirakennuksia ...	—	3	3	Autovajoja	14	2	16
Vahtikoppeja	—	2	2	Kattilahuoneita	6	—	6
Tehtaita ja työpajoja ..	5	4	9	Ilmanvaihtokanavia .	3	—	3
Työhuoneita	12	3	15	Varastohuoneita	5	4	9
Leipomoita	—	1	1	Varastosuojia	—	15	15
Valimoita	1	—	1	Muita tulen irtipääsy- paikkoja	—	—	127
Laboratorioita.....	6	—	6				
Kahvipaahtimoita	2	—	2	Yhteensä 174	90	391	
Myymälöitä	3	1	4				
Ruokailukoppeja	—	4	4	Kaukoavustus	2

Taulukossa luettelemattomat muut tulen irtipääsypaikat olivat hiili-varastoja 16, autoja ja moottoripyöriä 25, laivoja ja moottoriveneitä 3, ruohikkoja y. m. maa-alueita 15, rikkalaatikoita 19, kaatopaikkoja 28, raitio- ja rautatievaunuja 6, metsämaita 8, rautatiesiltoja 1, pommisuojaia 1, aitoja 1, hirsikasoja 1, tervapatoja 1, koksinjakelulaitteita 1 ja nosto-kurkia 1.

Eri palopiirien, kaupunginosien, esikaupunkien ja kaupungin ulko-puolella sijaitsevien alueiden kesken tulipalot jakautuivat seuraavasti: I palopiiri 93, II palopiiri 121, III palopiiri 160 ja palopiirien ulkopuolella 17 eli yhteensä 391. Lisäksi annettiin kaukoavustusta 2 tapauksessa.

I kaupunginosa	11	XIV kaupunginosa	19
II »	15	XV »	13
III »	11	XVI »	4
IV »	39	XX »	27
V »	13	XXI »	7
VI »	12	XXII »	26
VII »	20	XXIII »	9
VIII »	11	XXV »	11
IX »	2	XXVI »	7
X »	38	Pasila	2
XI »	36	Nihtisaari	1
XII »	23	Palopiirien ulkopuolella olevat	
XIII »	17	alueet	17
		Yhteensä	391
		Kaukoavustus	2

Tulen irtipääsyn syyt olivat seuraavat:

Avotulen varomaton käsittely ..	27	Oikosulku	28
Räjähdykset	4	Sähkökeittokoje tai -silitys- rauta	6
Lämmityskamiinan huolimaton hoito ja sijoitus	12	Moottorin kaasuttajan, pako- putken tai jarrujen sytyt- tämä	2
Tulisijoista pudonneet kekäleet tai kipinät	9	Puukaasuttimen tai siitä pois- tettujen hiilien sytyttämä ...	35
Tulisijan tai savujohdon lialli- nen kuumeneminen	8	Kaasuliestikistä syttynyt	2
Puutteellinen tulisija tai savu- johto	17	Lasten leikkiminen tulella	12
Savupiipusta lentäneet kipinät	10	Varomaton tupakointi	26
Puhalluslampun varomaton käyttö	7	Veturista lentäneet kipinät ...	5
Uuttauskojeen varomaton käyttö	3	Sähkömoottori	2
Tulensekaisen tuhkan varoma- ton säilytystapa	30	Rakennusainevirhe	2
Tulenarkojen aineiden huoli- maton käsittely	3	Polttolasin sytyttämä	1
Tulenarkojen aineiden lialli- nen kuumeneminen	27	Huolimaton ajo	2
Itsesytytys	31	Tahallinen sytytys	4
		Ilmapommitus	14
		Selville saamaton syy	62
		Yhteensä	391
		Kaukoavustus	2

Kertomusvuoden aikana sattuneesta 393 tulipalosta oli 177 eli 45.04 % pieniä eli sellaisia, että ne sammutettiin pönttöruiskulla tai muulla ensi-apuruiskulla, 144 eli 36.64 % keskikokoisia, jotka sammutettiin käyttämällä yhtä vesijohdon, moottoriruiskun tai n. s. säiliöauton suihkua, sekä 70 eli 17.81 % vakavampaa laatua, joissa tarvittiin suurempi määrä vesisuihkuja tulen sammuttamiseen.

Vakavaluontoisimpiin tulipaloihin kuuluviksi voidaan lukea seuraavat tulipalot:

Tammikuun 4 p:nä pääsi tuli irti Toukolan rantakorttelin 1:ssä sijaitsevassa Helsingin konetakomon varastossa. Varasto sekä siellä ollut kalusto turomtuivat palossa osittain. Sammutustyössä käytettiin 14 vesisuihkuja. Vahingot olivat n. 270,000 mk.

Maaliskuun 22 p:nä pääsi tuli irti Wärtsilä-yhtymä oy:n kone- ja silta-tehtaan sorvausosastolla. Rakennus, joka oli kaksikerroksinen, paloi osittain ja kalusto tuhoutui. Sammutustyössä käytettiin 21 vesisuihkuja. Sammutustyöhön osallistuivat vapaaehtoinen palokunta ja palopäällystökoulu. Vahingot olivat n. 3,670,000 mk.

Tapaturmat. V:n 1941 aikana ei sammutustyössä palomiestön keskuudessa sattunut yhtään vaikeamman laatuista tapaturmaa, savumyrkytystapauksia lukuunottamatta.

Siviiliväestön keskuudessa ei myöskään ollut yhtään kuolemaan johtanutta tapausta pommituksista aiheutuneissa paloissa sattuneita tapauksia lukuunottamatta.

Palovahingot ja niiden korvaaminen. Tulen välittömästi uhkaaman irtaimen omaisuuden arvo oli 61,443,380 mk ja kiinteän omaisuuden arvo 467,093,150 mk eli yhteensä 528,536,530 mk. Vahingon suuruus tai palovahingon korvauksen määrä irtaimistosta nousi 2,750,292: 15 mk:aan ja kiinteimistöstä 1,763,368: 90 mk:aan eli yhteensä 4,513,661: 05 mk:aan.

Palovahingonkorvauksia kotimaiset vakuutuslaitokset suorittivat 4,456,298: 05 mk ja ulkomaiset vakuutuslaitokset 57,363 mk eli yhteensä 0.85 % uhatun omaisuuden arvosta.

Vertailun vuoksi on seuraavassa merkitty palovahingon korvausprosentit v:n 1930—41 väliseltä ajalta:

1930	1.0	1933	2.8	1936	1.1	1939	0.8
1931	0.6	1934	0.6	1937	1.8	1940	1.0
1932	0.9	1935	0.4	1938	0.8	1941	0.9

Sairaankuljetustoiminta. Sairaankuljetusautoja käytettiin kertomusvuoden aikana yhteensä 8,329 kertaa, joista 7,809 kertaa sairaiden ja 520 kertaa tapaturmaisesti vahingoittuneiden henkilöiden kuljettamiseen. Vastaavat luvut v. 1940 olivat 7,101, 6,681 ja 420. Kuljetusten lukumäärä lisääntyi 1,228:lla. Ajojen lukumäärä päivää kohden oli 22.8 eli 3.4 suurempi kuin edellisenä vuonna.

Kuljetukset jakautuivat eri kuukausien kesken seuraavasti:

Kuukausi	Sairaus- tapauk- sia	Tapa- turmia	Yhteensä	Kuukausi	Sairaus- tapauk- sia	Tapa- turmia	Yhteensä
Tammikuu...	963	47	1,010	Heinäkuu ...	313	37	350
Helmikuu ...	809	33	842	Elokuu	373	32	405
Maaliskuu ...	865	43	908	Syyskuu	399	50	449
Huhtikuu ...	763	33	796	Lokakuu	513	40	553
Toukokuu ...	712	30	742	Marraskuu ...	579	70	649
Kesäkuu	664	34	698	Joulukuu ...	856	71	927
				Yhteensä 7,809		520	8,329

Kuljetusmatkojen pituus oli 65,606 km, edellisenä vuonna 59,487 km. Kuljetuksista suoritettiin kaupunginkassaan yhteensä 247,991 mk, edellisenä vuonna 224,820 mk.

Palolaitoksen todelliset kustannukset v. 1941 käyvät ilmi seuraavasta taulukosta:

	Määräraha, mk	Kustannukset kir- jojen mukaan, mk	Säästö (+) tai ylitys (—) mk
Palkkiot	30,000: —	21,450: —	+ 8,550: —
Sääntöpalkkaiset virat	¹⁾ 6,198,862: 50	6,064,194: 50	+ 134,668: —
Tilapäistä työvoimaa	20,400: —	20,400: —	—
Kesälomasijaiset	220,050: —	106,042: 50	+ 114,007: 50
Vuokra	890,920: —	890,920: —	—
Lämpö	²⁾ 846,885: —	793,560: 50	+ 53,324: 50
Valaistus	78,000: —	60,300: 90	+ 17,699: 10
Siivoaminen	15,705: —	8,583: 75	+ 7,121: 25
Vedenkulutus	36,200: —	33,182: 70	+ 3,017: 30
Puhtaanapito	11,050: —	9,315: —	+ 1,735: —
Kaluston hankinta	989,305: —	827,936: 55	+ 161,368: 45
Kaluston kunnossapito	366,500: —	245,760: 80	+ 120,739: 20
Painatus ja sidonta	6,000: —	5,031: 40	+ 968: 60
Tarverahat	³⁾ 41,790: —	47,234: —	— 5,444: —
Vaatteiden pesu	33,000: —	25,320: 90	+ 7,679: 10
Lääkkeet ja sairaanhoito- tarvikkeet	8,000: —	6,197: 90	+ 1,802: 10
Yleisten laitteiden kunnos- sapito	5,000: —	3,124: —	+ 1,876: —
Käyttövoima	⁴⁾ 11,251: 50	15,751: 50	— 4,500: —
Autojen käyttö	227,580: —	231,086: 60	— 3,506: 60
Vakuutusmaksut	66,000: —	—	+ 66,000: —
Väestönsuojelutarvikkeet ...	255,000: —	31,761: 30 ⁵⁾	+ 223,238: 70
Yhteensä		10,357,499: —	9,447,154: 80 + 910,344: 20

Kutakin kaupungin henkikirjoissa olevaa asukasta kohden kustannukset nousivat 33: 98 mk:aan.

¹⁾ Tähän sisältyy vuoden aikana myönnetty lisämääräraha, yhteensä 901,102: 50 mk. — ²⁾ Tähän sisältyy kaupunginvaltuuston joulukuun 31 p:nä myöntämä lisämääräraha 160,000 mk. — ³⁾ S:n kaupunginhallituksen helmikuun 13 p:nä myöntämä lisämääräraha 12,540 mk. — ⁴⁾ S:n kaupunginhallituksen helmikuun 26 p:nä myöntämä lisämääräraha 451: 50 mk. — ⁵⁾ Siirrettiin v:een 1942.

Avustus- ja huvirahasto. Palokunnan avustus- ja huvirahasto sai alkunsa siitä, että kaupunginvaltuusto myönsi palokunnalle määrätyn osan kertyneistä sairaankuljetusmaksuista. Rahaston pääoma oli kertomusvuoden alussa 359,998: 82 mk.

Rahasto lisääntyi vuoden aikana sairaankuljetusmaksuista 23,322 mk, koroista 14,372: 93 mk ja lahjoista 300 mk eli yhteensä 37,994: 93 mk.

Menot, käsittäen kirjojen sekä urheilupalkintojen ostot, tarjoilun miehistöille juhlapäivinä, palokunnan kesäkodin vuokraan ja ylläpitoon tarvittavat maksut y.m. nousivat 55,698: 80 mk:aan.

Joulukuun 31 p:nä 1941 rahaston pääomamäärä oli 342,294: 95 mk, josta 97,500 mk oli sijoitettuna Helsingin kaupungin v:n 1934 5 %:n obligatioihin, 10 kpl litt. B, 16,400 mk pankkiosakkeina sekä pankissa 92,197: 15 mk talletustilillä ja 136,197: 80 mk säästötilillä.

Vapaaehtoinen palokunta. Vapaaehtoisen reservipalokunnan päällystön miesluku oli 20, alipäällystön ja miehistön 310.

Kalustoon kuului 3 ruiskuautoa ja 2 moottoriruiskua sekä 5,140 m letkua.

Vapaaehtoisen palokunnan lentävään osastoon kuului 39 miestä. Sen hälytys oli järjestetty tapahtuvaksi puhelinkeskuksen kautta kulkevalla hälytyspuhelimella. Kaupunki avusti kertomusvuonna vapaaehtoista palokuntaa 50,000 mk:lla. Vapaaehtoinen palokunta kutsuttiin vuoden aikana 32 kertaa avustamaan tulipaloissa kaupungissa sekä sen lähiympäristössä.
